

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่องภัยพิบัติน้ำท่วม: กรณีศึกษา ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติน้ำท่วม ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้นจังหวัดแพร่ ศึกษาการรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่อการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้นจังหวัดแพร่ และศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชน ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ โดยการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ จำนวน 9 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 270 คน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่เลือกใช้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ จำนวน 9 หมู่บ้านรวมทั้งสิ้น 270 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 30 – 40 ปี มีสถานภาพสมรส มีการศึกษาในระดับการศึกษาสูงสุดประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักทำการเกษตรกร (ทำไร่ ทำนา ทำสวน) อาชีพรองทำการเกษตรกร (ทำไร่ ทำนา ทำสวน) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 3 – 4 คน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 5,001 – 10,000 บาท

5.1.2 ผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติน้ำท่วมตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

ผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติน้ำท่วมตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนได้รับผลกระทบด้านทรัพย์สินเป็นลำดับแรก อยู่ในระดับมากที่สุด โดยพื้นที่ทางการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตร อุปกรณ์ เครื่องมือ ของใช้ในครัวเรือน และอาคาร ที่พักบ้านเรือน ได้รับความเสียหาย

ลำดับต่อมาคือ ได้รับผลกระทบด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนรู้สึกไม่มีความปลอดภัยในทรัพย์สิน ชีวิตร่างกาย เมื่อเกิดน้ำท่วมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ รู้สึก

เมื่อหน้ากับการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ได้พักผ่อน หรือไม่ได้นอนหลับเต็มที่ในระหว่างที่น้ำท่วม มีความวิตกกังวล เมื่อได้รับข่าวว่าน้ำจะท่วมบ้านเรือนอยู่ในระดับมาก เป็นต้น

ต่อมาคือ ผลกระทบด้านร่างกาย พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชน ได้รับผลกระทบในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย รองลงมาคือ มีคนในครอบครัว และญาติพี่น้องได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต มีความเสี่ยงที่จะได้รับโรคร้ายจากน้ำท่วมอย่างมาก

ลำดับสุดท้าย คือ ผลกระทบด้านการดำเนินชีวิต พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชน ได้รับผลกระทบในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนต้องสูญเสียรายได้เมื่อเกิดน้ำท่วม เพราะไม่สามารถทำงาน ประกอบอาชีพปกติได้ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ไม่สามารถเดินทางไปทำงานประกอบอาชีพได้อย่างสะดวก ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ อย่างเพียงพอ ถนน สะพาน ไฟฟ้าถูกตัดขาด หรือถูกทำลายจากเหตุการณ์น้ำท่วมอย่างมาก เป็นต้น

5.1.3 การรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่อการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมตำบลนาพูน อำเภอลำดวน จังหวัดแพร่

การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันภัยพิบัติน้ำท่วม และการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วม พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันภัยพิบัติน้ำท่วม ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมจากวิทยุ / โทรทัศน์ มากเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน / คณะกรรมการหมู่บ้าน และบุคคลในครอบครัว / เพื่อนบ้าน ตามลำดับ

การรับรู้และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วม พบว่า ภาพรวมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้/มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนรับรู้และเข้าใจว่า การสร้างบ้านเรือน ถมดินเพื่อทำการเกษตร ลุกกล้าพื้นที่แม่น้ำ ลำธาร เป็นเหตุให้ขวางทางเดินน้ำ และเสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมได้ การลุกกล้าพื้นที่ป่า ถางป่า และตัดไม้ ทำให้พื้นที่ป่าลดลง ทำเสี่ยงต่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมได้ง่าย หากในชุมชนมีฝนตกต่อเนื่องกันมาหลายชั่วโมง อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมได้ สภาพพื้นที่ของตำบลนาพูน ส่วนใหญ่เป็นเนินเขา เสี่ยงต่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมได้ง่าย เป็นต้น

การตอบสนองต่อภัยพิบัติน้ำท่วม พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชนมีการตอบสนองต่อภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนมีการตอบสนองก่อนเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีการตอบสนองระหว่างเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับมาก และมีการตอบสนองหลังเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับมาก

5.1.4 ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชน ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองภัยพิบัติน้ำท่วมตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ พบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชน เห็นด้วยในระดับมากต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองภัยพิบัติน้ำท่วม เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนเห็นด้วยอยู่ในระดับมากต่อปัจจัยภายใน โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมมากที่สุด คิดว่าการเตือนภัยและการพยากรณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมเป็นวิธีหนึ่งที่จะลดความสูญเสียได้ และคิดว่าตนเองไม่มีความรู้เรื่องสาเหตุของการเกิดภัยพิบัติภัย และการเตรียมตัว ในการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมในระดับมากที่สุด

ปัจจัยภายนอก พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชนเห็นด้วยอยู่ในระดับมากต่อปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองภัยพิบัติน้ำท่วม โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนคิดว่าที่ตั้งของชุมชนเป็นสาเหตุทำให้ภัยพิบัติน้ำท่วม และลักษณะภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมมากที่สุด นอกจากนี้คิดว่าสิ่งก่อสร้างหรือสิ่งก่อสร้างเป็นสาเหตุทำให้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วม ความลาดชันของพื้นที่ทำให้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับมาก เป็นต้น

5.1.5 การประเมินผลการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผลการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชนประเมินการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนได้รับความช่วยเหลือในด้านการทำความสะอาด เก็บกวาดถนน พื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม การจัดส่งหน่วยงานแพทย์ พยาบาล เข้ามาดูแล รักษาโรคภัยต่างๆ ที่เกิดจากภัยพิบัติน้ำท่วม การแจกเครื่องอุปโภคและบริโภค การจ่ายค่าชดเชย ค่าเสียหายต่างๆ จากการประสบภัยน้ำท่วม การส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีการรวมกลุ่ม เครือข่ายผู้ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับมาก ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างประชาชนได้รับการสนับสนุน งดทนาย เครื่องมือ อุปกรณ์ในการมาปิดล้อมป้องกันน้ำ ประชาสัมพันธ์ให้ข่าวและเตือนภัยการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม การปรับปรุงสะพาน ถนน เส้นทางต่างๆ ในชุมชนที่ขาด ชำรุด เสียหายจากภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

5.1.6 ข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการกับภัยพิบัติน้ำท่วมตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่

กลุ่มตัวอย่างประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ว่า ควรมีการจัดสรรงบประมาณเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วม อย่างเพียงพอ ควรมุ่งเสริม และสนับสนุนให้ชุมชนที่ประสบภัยพิบัติน้ำท่วม จัดทำแผนชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วม

จัดทำโครงการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมตัว การป้องกันตัว ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจอย่างต่อเนื่องทั่วถึง เป็นต้น

สำหรับข้อเสนอแนะต่อผู้นำชุมชนและชุมชนที่ประสบภัยน้ำท่วม กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะไว้ว่า ผู้นำชุมชนควรมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญและมีการสื่อสารกับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อขอความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชนในการร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีการระดมลูกบ้าน/ประชาชนในชุมชนร่วมกันขุดลอกคูคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นประจำทุกปี เพื่อให้สามารถระบายน้ำได้ดียิ่งขึ้น เป็นต้น

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วม: กรณีศึกษาตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ค้นพบว่า จากเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ในปี พ.ศ. 2549 ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนในตำบลนาพูนอย่างมาก ซึ่งจากผลการศึกษาในประเด็นผลกระทบในด้านทรัพย์สิน ด้านร่างกาย ด้านการดำเนินชีวิต และด้านสภาพจิตใจที่เกิดจากภัยพิบัติน้ำท่วม พบว่า ภาวรวมประชาชนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนได้รับผลกระทบด้านทรัพย์สินอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก ผลกระทบที่ได้รับคือ พื้นที่ทางการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตร อุปกรณ์ เครื่องมือ ของใช้ในครัวเรือน และอาคาร ที่พัก บ้านเรือน ได้รับความเสียหาย ผลกระทบด้านต่อมาคือ ผลกระทบด้านจิตใจ ประชาชนในระดับผลกระทบอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนรู้สึกไม่มีความปลอดภัยในทรัพย์สิน ชีวิตร่างกาย เมื่อเกิดน้ำท่วม รู้สึกเบื่อหน่ายกับการดำรงชีวิตประจำวัน ไม่ได้พักผ่อน หรือไม่ได้นอนหลับเต็มที่ในระหว่างที่น้ำท่วม มีความวิตกกังวล เมื่อได้รับข่าวว่าน้ำจะท่วมบ้านเรือนอยู่ต่อมาก็คือ ผลกระทบด้านร่างกาย พบว่า ภาวรวมกลุ่มตัวอย่างประชาชน ได้รับผลกระทบในระดับมาก ผลกระทบที่ประชาชนได้รับคือ ประชาชนได้รับบาดเจ็บทางร่างกาย รองลงมาคือ มีคนในครอบครัว และญาติพี่น้องได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต และประชาชนมองว่าชุมชนจะมีความเสี่ยงที่จะได้รับโรคภัยจากน้ำท่วมอย่างมากต่อไปภายในอนาคตได้ ลำดับสุดท้าย คือ ผลกระทบด้านการดำเนินชีวิต ประชาชนได้รับผลกระทบอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนต้องสูญเสียรายได้เมื่อเกิดน้ำท่วม เพราะไม่สามารถทำงาน ประกอบอาชีพปกติได้ในระดับมาก ไม่สามารถเดินทางไปทำงาน ประกอบอาชีพได้อย่างสะดวก ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นๆ อย่างเพียงพอ ถนนสะพาน ไฟฟ้าถูกตัดขาด หรือถูกทำลายจากเหตุการณ์น้ำท่วมอย่างมาก เป็นต้น จะเห็นได้ว่า โดยรวมประชาชนตำบลนาพูน ได้รับผลกระทบในระดับที่ค่อนข้างรุนแรงหลายด้านเนื่องจาก ภัยพิบัติน้ำท่วมที่เกิดในพื้นที่ตำบลนาพูนมีความรุนแรงมากกว่าทุกปี นอกจากนี้จากสภาพที่ตั้งของ

ตำบลนาพูนที่อยู่ใกล้ทางไหลของน้ำ ประกอบกับมีพื้นที่ลาดชันเป็นภูเขา ดังนั้นเมื่อเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้น น้ำจึงไหลเชี่ยว และแรงมาก อีกทั้งสภาพแม่น้ำ ลำธารของตำบลขาดการขุดลอก ให้น้ำไหลได้คล่อง จึงมีผลให้ประชาชนตำบลนาพูนได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติน้ำท่วมรุนแรงและต่อเนื่องทุกปี และจากผลกระทบที่ได้รับจากภัยพิบัติน้ำท่วม จึงมีผลกระทบที่หลากหลายต่อประชาชน ทั้งในด้านทรัพย์สิน ด้านร่างกาย ด้านการดำเนินชีวิต และด้านสภาพจิตใจ

จากผลกระทบที่ประชาชนตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ที่ได้รับจากภัยพิบัติน้ำท่วม พบว่า ยังมีประชาชนในพื้นที่อื่นที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติน้ำท่วมที่คล้ายคลึงกัน ดังเช่นในงานวิจัยของ เมธิน มะโนแก้ว (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง การแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำท่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมที่ประชาชนตำบลป่าแดด จังหวัดเชียงใหม่ได้รับมากที่สุด คือ ปัญหาการขาดแคลนอาหารที่ถูกสุขลักษณะมากที่สุด รองลงมาคือ ประชาชนมีภาวะเครียด รู้สึกเบื่อหน่ายกับปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในชุมชน และงานวิจัยของ ศรีสกุล เถียบแหลม (2551) ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบอุทกภัยและแนวทางในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในเขตภูมิภาคตะวันออก : กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี พบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนจังหวัดจันทบุรี ในช่วงที่เกิดภัยพิบัติน้ำท่วม ได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นทางด้านร่างกายคือประชาชนมีการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ ได้แก่ ไข้หวัด โรคผื่นคันน้ำกัดเท้า ท้องร่วง ตาแดงและสัตว์มีพิษกัด โรคฉี่หนู ผลกระทบที่เกิดขึ้นทางด้านจิตใจ คือ มีอาการปวดศีรษะ นอนไม่หลับ หวาดผวา เนื่องจากการไม่มีรายได้ สูญเสียทรัพย์สินที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

ด้านการรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่อการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้นจังหวัดแพร่ จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันภัยพิบัติน้ำท่วม แต่ขณะเดียวกันพบว่า ประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับสูง โดยประชาชนรับรู้และเข้าใจว่า การสร้างบ้านเรือน ถมดินเพื่อทำการเกษตร ลุกกล้าพื้นที่แม่น้ำ ลำธาร เป็นเหตุให้ขวางทางเดินน้ำ และเสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมได้ การลุกกล้าพื้นที่ป่า ถางป่า และตัดไม้ ทำให้พื้นที่ป่าลดลง ทำให้เสี่ยงต่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมได้ง่าย หากในชุมชนมีฝนตกต่อเนื่องกันมาหลายชั่วโมง อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมได้ สภาพพื้นที่ของตำบลนาพูน ส่วนใหญ่เป็นเนินเขา เสี่ยงต่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมได้ง่าย เป็นต้น ในด้านการตอบสนองต่อภัยพิบัติน้ำท่วม พบว่า ภาพรวมประชาชนมีการตอบสนองต่อภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนมีการตอบสนองก่อนเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม อยู่ในระดับปานกลาง มีการตอบสนองระหว่างเกิดภัยพิบัติ และหลังเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลนาพูนมีการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมเป็นอย่างดี เนื่องจาก

ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลนาพูนต่างได้รับผลกระทบจากปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี ซึ่งก็รับรู้เป็นอย่างดีว่า ปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นมาจากเหตุและปัจจัยใด อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานรัฐในพื้นที่ได้ทำการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมมาบ้างแล้ว จึงทำให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นอย่างดี นอกจากนี้ปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วม มิได้เกิดขึ้นเฉพาะพื้นที่ตำบลนาพูนเท่านั้น ยังมีพื้นที่อื่นในอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ที่ได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่าตำบลนาพูน ซึ่งก็มีผลให้ประชาชนเกิดความตระหนักและหวาดกลัวว่า ชุมชนตนเองจะได้รับผลกระทบที่รุนแรงเช่นกัน ดังนั้นจึงมีผลให้ประชาชนตำบลนาพูน เกิดความตระหนักต่อภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่ในระดับมาก

สำหรับผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ค้นพบว่า โดยรวมประชาชนส่วนใหญ่ เห็นด้วยในระดับมากต่อปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองภัยพิบัติน้ำท่วม โดยปัจจัยภายในพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม คิดว่าการเตือนภัยและการพยากรณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมเป็นวิธีหนึ่งที่จะลดความสูญเสียได้ และคิดว่าตนเองไม่มีความรู้เรื่องสาเหตุของการเกิดภัยพิบัติภัย และการเตรียมตัว ในการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม และปัจจัยภายนอกพบว่า ประชาชนคิดว่าที่ตั้งของชุมชน ลักษณะภูมิศาสตร์กายภาพของประเทศเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้นในชุมชน และคิดว่าสิ่งก่อสร้างหรือสิ่งก่อสร้างเป็นสาเหตุทำให้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วม ความลาดชันของพื้นที่ทำให้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมได้ จากปัจจัยภายในและภายนอกดังกล่าวที่มีผลต่อการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลนาพูนล้วนแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมในตำบลนาพูน ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาตำบลนาพูน ดำเนินชีวิตอยู่กับป่า แม่น้ำลำธารได้อย่างปกติสุข ไม่มีเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมเข้ามาสร้างความเสียหายและรบกวนการดำเนินชีวิตของประชาชนแต่ประการใด เมื่อระยะเวลาเปลี่ยนผ่านไป สังคม เศรษฐกิจ ความเจริญ ความทันสมัยต่างๆ เข้ามาสู่ชุมชนอย่างรวดเร็ว มีการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งสาธารณูปโภคต่างๆ ขึ้นในชุมชน เช่น การสร้างถนน การสร้างอาคาร บ้านเรือน ที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนต้องถูกล้ำพื้นที่ป่า แม่น้ำลำธาร ประกอบกับลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชน ที่ต้องเข้าไปการถางป่า เพื่อทำสวน ทำไร่ การลักลอบตัดไม้ เพื่อนำไปขายให้นายทุน เพื่อทำเฟอร์นิเจอร์ หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ไม้รูปแบบต่างๆ ส่งผลให้พื้นที่ป่าต้นน้ำของอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ในช่วงที่ผ่านมาถูกบุกรุก ทำลายอย่างหนัก เมื่อเข้าสู่ฤดูฝน ประชาชนตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นชุมชนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มภูเขา และตามแนวเส้นทาง แม่น้ำ ลำธารต่างๆ ต้องประสบปัญหาน้ำท่วมอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นของหน่วยงานรัฐที่ผ่านมา มักมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ จึงส่งผล

ให้ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ตำบลนาพูนยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจังในการร่วมกันแก้ไขปัญหาน้ำท่วมระยะยาว เช่น การปลูกป่า การทำเหมืองฝายขนาดเล็กชะลอน้ำ ตลอดจนการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักและห่วงแหนในทรัพยากรป่าไม้ แม่น้ำลำธารของชุมชน การส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนชุมชนมีมาตรการการควบคุมการใช้พื้นที่ป่า การจัดทำป่าชุมชนต้นน้ำ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการเรียนรู้การจัดการปัญหาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อไป

5.3 ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

- 5.3.1 ทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติน้ำท่วมตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
- 5.3.2 ทราบถึงการรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่อการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
- 5.3.3 ทราบถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชน ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่
- 5.3.4 ผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดมาตรการบริหารจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมในตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับเป็นแนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยใคร่เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สำหรับเป็นแนวทางแก่ชุมชน/ประชาชน เพื่อที่จะได้นำไปเป็นแนวทางการป้องกัน แก้ไขภัยพิบัติน้ำท่วมด้วยตัวเอง ตลอดจนหน่วยงานราชการ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป ดังนี้

5.4.1 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

- 1) ควรติดตามข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ฝน ปริมาณน้ำจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อระมัดระวัง และเตรียมตัวป้องกันปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเป็นประจำ
- 2) ควรเห็นความสำคัญถึงการเข้าร่วมหรือให้ความร่วมมือกันในการแสดงความคิดเห็นต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในชุมชนในทุกขั้นตอนการทำงาน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับความต้องการและสภาพทั่วไปของชุมชนมากที่สุด

3) ควรให้ความร่วมมือกันในการป้องกันปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น ไม่ตัดไม้ทำลายป่า ไม่ลู่กล้าเขตแม่น้ำ ไม่ทำไร่เลื่อนลอย เป็นต้น

5.4.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ควรจัดอบรม ประชุมสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันหามาตรการและแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อร่วมกันช่วยเหลือชาวบ้านที่ประสบปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมอย่างเป็นรูปธรรม มีความรวดเร็ว ตลอดจนร่วมกันเพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้นในชุมชนขึ้นอีก

2) ควรมีการจัดทำแผนแก้ไขปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมในลักษณะบูรณาการร่วมกันทั้งหน่วยงานระดับภูมิภาค หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรเอกชน และประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติน้ำท่วม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและระดมทรัพยากรต่างๆ จากทุกภาคส่วนเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาคือภัยได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน ลดความซ้ำซ้อนของขั้นตอนและงบประมาณเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อประชาชน

3) ควรให้การสนับสนุนกลุ่ม เครือข่ายของชาวบ้านที่ดำเนินการด้านการร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมในชุมชนด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งให้การสนับสนุนบุคลากรผู้ชำนาญการมาให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ชาวบ้านในการบริหารจัดการภัยพิบัติน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนให้การสนับสนุนงบประมาณ การให้ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม

4) ควรมีการจัดกิจกรรม รมณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญและตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้ เช่น การจัดกิจกรรมปลูกป่า การทำเหมืองฝายขนาดเล็กชะลอน้ำตามแนวทางน้ำ การจัดทำป่าชุมชน เป็นต้น

5) ควรมีมาตรการดำเนินการช่วยเหลือชุมชนที่ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมอย่างด่วนและต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้าน โครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณสุข โภค ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขให้อยู่ในสภาพดีดั้งเดิมหรือความมั่นคงแข็งแรงสามารถป้องกันภัยพิบัติน้ำท่วมได้ เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้ตามปกติ

6) การดูแล รักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ คุ คลอง ลำห้วย ลำเหมือง ภาครัฐต้องถือเป็นมาตรการเร่งด่วนที่ต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อการบำรุงรักษา ขุดลอก หรือ ปรับปรุงให้สามารถระบายน้ำในช่วงฤดูฝน หรือฤดูน้ำหลากเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมตลิ่งสร้างความปลอดภัยพื้นที่การเกษตรที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมทั้งป้องกันปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

7) ประชาชนตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ซึ่งประกอบอาชีพหลักทำการเกษตร ซึ่งมีผลให้ประชาชนบางครัวเรือนบุกรุกพื้นที่ป่า ประกอบกับไม่มีอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ได้อย่างเพียงพอ เป็นเหตุให้ประชาชนบุกรุกทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนให้มีการประกอบอาชีพอื่นๆ ที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่มากกว่า หรือหาอาชีพเสริมให้กับประชาชน เพื่อลดการพึ่งพิงรายได้ที่มาจากภาคการเกษตรเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นอาชีพที่มักจะทำให้เกิดความสูญเสียจากเหตุอุทกภัยมากกว่าอาชีพอื่น รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ความต้องการในการพัฒนาอาชีพ เพื่อสะท้อนสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงอันจะทำให้การแก้ไขปัญหายุ่งยากพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่มีประสิทธิภาพและได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากยิ่งขึ้น

5.5 ปัญหาที่พบจากการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วม: กรณีศึกษาตำบลนาพูน อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ผู้ศึกษาพบประเด็นปัญหาจากการศึกษาดังนี้

5.5.1 การจัดสรรงบประมาณสำหรับช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมอย่างล่าช้าและไม่เพียงพอต่อการดำเนินการด้านต่างๆ

5.5.2 การจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อม การฝึกซ้อม และการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันภัยพิบัติน้ำท่วมทั้งในระดับก่อนเกิดเหตุ ระหว่างการเกิดเหตุ และภายหลังการเกิดเหตุให้แก่ประชาชนยังไม่ต่อเนื่อง และทั่วถึง

5.5.3 ประชาชนบางคน ยังคงไม่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ คูแล่ พื้นที่พุ่มทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น มีการบุกรุกพื้นที่ป่า ตัดไม้ บุกรุกพื้นที่แม่น้ำ ลำคลองในชุมชน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนถูกทำลาย มีผลให้เกิดปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วมในชุมชนตามมาอย่างต่อเนื่องทุกปี

5.5.4 ในระดับชุมชนยังขาดการรวมกลุ่ม เครือข่าย เพื่อร่วมกันจัดทำโครงการ กิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ คูแล่ พื้นที่พุ่มทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ภายหลังที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติน้ำท่วมอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

5.5.5 เครือข่ายการเฝ้าระวังภัยพิบัติน้ำท่วมในระดับชุมชนยังขาดความเข้มแข็ง ในด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม การประสานงานร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนต่างๆ ที่ต่อเนื่อง